

RSV-debat met de regering (II)

Bijdrage VVD-woordvoerder Rudolf de Korte

I. Collectieve schuld

In een interruptie in eerste termijn liet de heer Den Uyl zich ontvallen: „Nu komt weer dat onzinnige collectieve schuld-gedoe naar voren, daar word ik beroerd van: ieder-een schuld, en dus niemand”.

De VVD-fractie zet daar met kracht tegenover: „dat onzinnige gedoe met 1 of 2 zondebokken: daar word ik beroerd van: één alle schuld, en dus de anderen vrijgepleit”. Inclusief de heer Den Uyl zelf, waarvan bekend is dat:

1. hij het was, die als naamdrager van het kabinet Den Uyl de geldkraan wijd openzette voor de individuele steunverlening, waarbij tevens de basis werd gelegd voor de zeer grote RSV verliezen in de volgende jaren;
2. hij het was, die als premier de allereerste verantwoordelijkheid droeg voor het verkwaselen van een zeer winstgevend miljard Koeberg order van RSV;
3. hij het was, die als minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geen „nee” zei tegen de RSV-steunoperatie van 1982 waarvoor de ambtelijke paraaf namens Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd gezet;
4. zijn RSV woordvoerder Van der Hek het verst ging van allen in de Kamer bij het voortdurend vragen naar meer RSV-steun en het openhouden van de ROS-optie.

De conclusie van de VVD-fractie is dan ook, dat „één” alle schuld heeft en dat niet „alle anderen” zijn vrijgepleit. De Kamer is collectief in de fout gegaan, aldus de VVD-woordvoerder in tweede termijn tijdens het RSV-debat.

De VVD-Tweede Kamerfractie stelde, dat Gijs van Aardenne juist versterkt uit het debat is gekomen. „Gijs geeft blijk van een bewonderenswaardig incasservermogen en van een grote crisisbestendigheid”. Volgens de VVD-Tweede Kamerfractie dwingt de „fighting spirit” van Gijs van Aardenne tijdens het debat „allerwege respect af”.

II. Economisch beleid

Het debat in de eerste termijn met de regering over het economisch structuurbeleid heeft duidelijk aangetoond, dat er op dat punt 2 hoofdstromingen zijn in het parlement, die moeilijk tot elkaar te brengen zijn.

1. **de visie van CDA en VVD-fractie:** gericht op gezondmaking van de structuur van onze economie, zoals vorm gegeven in „het driesporenbeleid” van dit kabinet, met daarbinnen een dynamisch aandachtsgebiedenbeleid en een marktgericht technologiebeleid. Kortom, een vernieuwend en offensief oriëntatiekader.
2. **de visie van de PvdA-fractie:** gericht op een overheidsplan voor de economie als geheel met daarbinnen een statisch sector- en sectorstructuurbeleid. Kortom een behoudend en defensief oriëntatiekader.

De volledige tekst van de bijdragen van de VVD-woordvoerder Rudolf de Korte en Jan Kees Wiebenga, in eerste en tweede termijn aan het RSV-debat is voor abonnees van de VVD-Expresse gratis te verkrijgen.

Schrijf een briefkaart aan de redactie:

VVD-Expresse,
Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage,

vermeld hierop uw naam en adres, u krijgt deze bijdrage dan per omgaande toegezonden.

Voor de VVD-fractie is, de creativiteit van individuele werknemers, de eigen verantwoordelijkheid van ondernemers, het straffen of beloningen uitdelende marktmechanisme en een zich op goede randvoorwaarden oriënterende overheid verre van superieur aan staatsplan en staatsbelang, zoals de PvdA-fractie dat wenst.

II. De „blanco-cheque”

De kern van de zaak betreft naar de mening van de VVD-fractie niet of er „impliciet” door het toenmalige kabinet een besluit is genomen, maar de context van de besluitvorming. De voor de minister van Economische Zaken relevante vraag was of hij handelde in overeenstemming met de gedachtenwisseling, zoals die in de ministerraad had plaatsgevonden. Dat de toenmalige minister van Economische Zaken niet eigenmachtig heeft gehandeld blijkt onder meer uit de brief van de heer Andriessen. De schoonheidsprijs verdient de gang van zaken rond de „1 juni brief” echter niet.

IV: Fregattenkwestie

De medewerking van de Koninklijke Marine (Defensie) aan de fregattenorder van Griekenland had – achteraf gezien – met meer zekerheden omkleed dienen te zijn. Dat was een grote taxatiefout, niet alleen van Defensie, maar ook van Financiën. De omvang van de ontoereikende zekerheden was dusdanig, dat een Minister van Financiën als hoedster van het financieel overheidsbelang dat niet zonder meer had mogen laten passeren. Ook hier niet één zondebok. De schuldvraag gaat meer dan één persoon aan.

V. Overheid op afstand

Het is met name minister Van Aardenne geweest, die zich sterk heeft gemaakt voor een ombuiging van het defensieve individuele steunbeleid naar offensieve stimulering via aandachtsgebiedenbeleid en marktgerichte technologievernieuwing.

Ook is onder hem de regeling Herstelfinanciering van kracht geworden, waardoor de overheid bij de toekenning van steun reeds gedeeltelijk op afstand is gezet. De VVD-fractie wil echter ook de mogelijkheden onderzocht zien om de overheid op afstand te zetten bij offensieve stimuleringsregelingen, zoals research op aandachtsgebieden, ontwikkelingskredieten en hoogwaardige projecten. Niet alleen de technische-, maar ook de commerciële en bedrijfseconomi-

sche aspecten moeten worden meegewogen. Op zich goede projecten in niet goed gerunde bedrijven gaan bijna altijd de mist in. Wat dat betreft is de VVD-fractie ongerust over de gang van zaken bij Van Doorne's Transmissie.

VI. Positie regeringswaarnemer

De regeringswaarnemer hoort niet meer en ook niet minder dan de toezichhouder te zijn op een strikte uitvoering van het ondernemingsplan bij herstellfinanciering en op een strikte uitvoering van de kredietovereenkomst.

Hij dient te beschikken over dezelfde informatie als de RVC, schriftelijk te rapporteren aan EZ en moet bestuursbesluiten, die in strijd zijn met het afgesproken ondernemingsplan of de kredietovereenkomst, kunnen schorsen. De sanctie is vervolgens het terugvorderen van het krediet. Regeringswaarnemers moeten geselecteerd worden op hun commerciële en bedrijfseconomische ervaring. Daarom komen wat de VVD betreft oud-ambtenaren van EZ of van andere departementen daarvoor niet in aanmerking.

VII. Lessen voor de toekomst

De conclusie van de VVD-fractie met betrekking tot het rapport van de Parlementaire Enquête Commissie is niet, dat overheid en bedrijfsleven voortaan streng gescheiden moeten voortleven. Het zou een op de toekomst gericht industriebeleid onmogelijk maken. Een regering, die de gezondmaking van het bedrijfsleven tot één van de hoofd-doelen van haar beleid maakt kan de communicatielijnen met datzelfde bedrijfsleven niet doorsnijden. Wel zegt de VVD-fractie, dat het ondoenlijk is alle mensen en bedrijven altijd in de overheid als alles doener en allesregelaar te laten geloven. De samenleving, die het RSV-drama door de ogen van de parlementaire enquête commissie heeft waargenomen, weet inmiddels beter.

Kamer en kabinet moeten nu verder met alle andere belangrijke zaken, die broodnodig onze aandacht vragen: sanering overheidsfinanciën, gezondmaking economie en herstel van werkgelegenheid.

(Voor nadere informatie: dr. R.W. de Korte, tel. 070-614911, tst. 2650.)

RSV-enquête – deel II

In de tweede termijn van het RSV-debat kwam de tweede woordvoerder van de VVD-fractie, Jan Kees Wiebenga, op enkele bestuurlijke aspecten terug.

Hij deelde mee, dat de VVD-fractie weinig behoefte had aan een CDA-motie, waarin wordt gevraagd om de procedure in geval van weigering van een minister om aan het parlement inlichtingen te verstrekken aan te scherpen.

In het Reglement van Orde voor de ministerraad zou moeten worden opgenomen – aldus het CDA – dat zo'n weigering alleen kan geschieden, nadat de ministerraad erover heeft beraadslaagd of het belang van de staat als weigeringsgrond dient te worden ingeroepen.

In de praktijk, zo zei onze woordvoerder, zal dit doorgaans al het geval zijn. Het weigeren van inlichtingen aan de Kamer komt niet uit de lucht vallen. Bovendien bevat de grondwet zelf er een bepaling over, zodat de CDA-motie overbodig is.

De woordvoerder toonde zich bezorgd over het zijns inziens nogal ouderwetse systeem van voortgangscontrole op de uitvoering van besluiten van de ministerraad.

Deze voortgangscontrole vindt slechts enige malen per jaar plaats, en niet erg systematisch. Hij kondigde aan, dat de VVD-fractie daarop in het kader van het komende debat over het project Reorganisatie Rijksdienst op terug zou komen.

Over het enquêterecht zelf noteerde de heer Wiebenga met instemming, dat de regering niet zou overgaan tot het indienen van een grondwetswijziging ter invoering van het zogenaamde minderheidsenquêterecht.

Daardoor zou een minderheid van het parlement (voorgesteld was: 30 leden minimaal) het recht krijgen de Kamer als geheel een enquête te laten houden. De VVD heeft daar bezwaren tegen.

Woordvoerder Meijer van de PvdA kondigde daarop aan met een initiatief-wetsvoorstel te komen. De VVD zal dat zeer kritisch bekijken, stelde onze woordvoerder.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092.)

P.C. Hooftprijs

Enkele hoofdpunten uit de bijdrage van de VVD-fractie aan het interpellatie-debat over de P.C. Hooftprijs 1984: Zoals recentelijk, veelvuldig gememoreerd was het de liberale staatsman Thorbecke, die van oordeel was, dat de overheid zich verre diende te houden van een inhoudelijke beoordeling van kunst. Een standpunt, dat liberalen nog steeds delen. Ons past enige dankbaarheid aan al diegenen, waaronder vele niet-liberalen, die in de afgelopen periode Thorbecke hebben aangehaald. Wij putten daaruit de hoop, dat zij ook op andere beleidsterreinen willen meewerken aan een grotere terughoudendheid van de kant van de overheid.

De formulering van artikel 6 van het reglement van de P.C. Hooftprijs geeft onmiskenbaar aan, dat de Minister een eigen beslissingsruimte heeft. Dat impliceert, dat de Minister een eigen afweging mag maken. Er is gesuggereerd, dat dat een vorm van censuur en dus een aantasting van de vrijheid van meningsuiting zou kunnen betekenen. De VVD is het daar niet meer eens. Immers, er is geen sprake van inbreuk op het door de overheid gegarandeerde recht van vrijheid van meningsuiting. Het gaat om wat anders!

Minister Brinkman erkent de literaire kwaliteiten van de heer Brandt Corstius, maar daarnaast is hij van mening, dat (citaat) „deze opzettelijke kwetsende literatuur niet met een Staatsprijs kan worden gehonoreerd“. Gegeven de eerder genoemde beslissingsruimte van de Minister is het begrijpelijk, dat een bestuurder, in casu een Minister, zich afvraagt welke mogelijke gevolgen toekenning van een Staatsprijs heeft. Men kan ook begrip opbrengen voor de persoonlijke overwegingen van de Minister, dat de bedoelde schrijver opzettelijk anderen op grove wijze heeft beschimpt en vaak ook gekwetst.

Het gaat echter niet om de persoonlijke overwegingen van de Minister, want dat betekent een inhoudelijke toetsing. De wegen van de VVD-fractie en de Minister lopen hier dan ook principieel uiteen. De VVD-fractie zou tot een andere beslissing gekomen zijn teneinde absolute zekerheid te geven, dat de overheid zich niet inhoudelijk met de kunst bemoeit. Is hiermee de zaak afgedaan? Nee, helaas niet. Want daar ligt nog het jury-rapport. Een jury-rapport, dat naast een artistieke beoordeling van het werk van de kunstenaar, ook een passage bevat, die niets te maken heeft met de artistieke beoordeling, en die op z'n zachts gezegd provocerend kan worden genoemd. Ik doel hier op de passage, die

begint met: (citaat) „Tenslotte acht de jury het geen toeval, dat de P.C. Hooftprijs aan Brandt Corstius wordt toegekend in het jaar, dat de Paus Nederland bezoekt”.

Daarna volgt een citaat de „De reizen van pater Key”. Een passage, die naar ons oordeel volkomen onnodig was en grievend genoemd kan worden voor met name het Rooms-Katholieke Volksdeel. Op grond van zo'n juryrapport kan de prijs naar het oordeel van de VVD niet uitgereikt worden. Door sommigen is gesuggereerd, dat de Minister toch afstand had kunnen nemen van de betreffende passage. Maar dát zou hebben betekend, dat naar willekeur elementen uit een jury-rapport eenzijdig zouden worden overgenomen c.q. worden afgekeurd. De VVD-fractie betreurt het, dat de jury gemeend heeft dit slot aan haar rapport te geven en wij zouden graag het oordeel van de Kamer daarover weten.

Het zal ongetwijfeld aller instemming hebben dat ik nogmaals de liberale Staatsman Thorbecke ten tonele voer. Thorbecke was tegen Staatsprijzen. Het fenomeen „Staatsprijzen” dateert in Nederland pas van 1947. Van sinds dat jaar ingestelde Staatsprijzen zijn er inmiddels een aantal gesneeveld, soms door moeilijkheden met het samenstellen van de jury, soms door verdeeldheid in de jury. Er resteren er nu nog drie, waaronder de P.C. Hooftprijs. Ons enthousiasme over Staatsprijzen als instituut is niet bijster groot. Uit de Kunstwereld wordt er echter op gewezen, dat Staatsprijzen een positieve invloed op het kunstleven kunnen hebben vanwege de erkenning, die er van de kant van de overheid uit spreekt voor het belang van de kunst en vanwege de stimulerende werking voor de kunstenaars. Dit zo zijnde, wil de VVD niet pleiten voor afschaffing van Staatsprijzen. Wel zijn wij van mening, zoals al eerder door Mevrouw van Heemskerck is gesuggereerd, dat een andere procedure zou moeten worden gevolgd. Een procedure, waarin voorkomen wordt, dat een Minister in een dilemma geraakt en in de verleiding komt een inhoudelijke beoordeling te geven. Wij willen de Regering vragen in die zin het huidige stelsel aan te passen.

Uit het antwoord van Minister Brinkman bleek duidelijk het verschil van mening. De Minister verdedigde zijn standpunt, dat een inhoudelijke toetsing legitiem was zonder aan te kunnen geven welke normen de overheid daarbij hanteert. In tweede termijn stelde de VVD dan ook nog eens nadrukkelijk vast, dat er een fundamenteel verschil van inzicht bestaat tussen Minister Brinkman en de VVD-fractie over de inhoudelijke beoordeling van kunst door de overheid.

De door de VVD ingediende motie, die uitsprak, dat het te betreuren was, dat het juryrapport oneigenlijke passages bevatte, en de motie, die voorstelde de procedure voor het toekennen van prijzen te wijzigen, werden verworpen. De motie van de PvdA, die de Regering verzoekt alsnog de P.C. Hooftprijs uit te reiken werd eveneens verworpen.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3216.)

Nota Ontwikkelingssamenwerking en Werkgelegenheid

VVD-woordvoerder Frans Weisglas begon Minister Schoo te prijzen voor het in een aantal nota's op papier zetten van het ontwikkelingsbeleid voor de tachtiger en negentiger jaren. Rode draad is terecht de kwaliteitsverbetering van de ontwikkelingshulp. Wanneer terecht wordt vastgehouden dat op ontwikkelingssamenwerking niet bezuinigd dient te

worden, is het des te meer een plicht het ontwikkelingsgeld doelmatig te besteden.

Spreeken over de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij ontwikkelingssamenwerking is lang een soort taboe geweest, terwijl die betrokkenheid er stilzwijgend natuurlijk uitgebreid was, ook in de periode onder ex-minister Pronk. Het is goed dat in de nota Ontwikkelingssamenwerking en Werkgelegenheid dat taboe wordt doorbroken en op nuchtere en zakelijke wijze wordt gesproken over de samenwerking tussen ontwikkelingssamenwerking en bedrijfsleven, die in het belang van beiden kan zijn. De nota legt een goede basis voor die samenwerking, al komt het natuurlijk aan op concretisering en uitvoering van het beleid, waar Regering en bedrijfsleven aan moeten meewerken. Regering: door het bedrijfsleven maximaal de kans te geven in te spelen op de mogelijkheden van het OS-beleid. Bedrijfsleven: door die kansen op te pakken en op voor ontwikkelingslanden positieve wijze activiteiten te verrichten.

Het gaat bij de activiteiten van het bedrijfsleven in ontwikkelingslanden overigens niet in de eerste plaats om ontwikkelingshulp. Slechts een zeer gering deel van onze export wordt betaald uit hulp gelden. Veel belangrijker zijn internationale handel, particuliere investeringen, etc., waar terecht de belangrijkste rol wordt gespeeld door het bedrijfsleven. Overheden dienen daaraan op verantwoorde wijze de ruimte te geven, bijvoorbeeld door een anti-protectoristisch handelsbeleid.

Het is goed dat thans aan de hoofddoelstelling van ontwikkelingssamenwerking (duurzame armoedebestrijding van verzelfstandiging in en van ontwikkelingslanden) een sub-doelstelling wordt toegevoegd: „vergroting van de betekenis van ontwikkelingssamenwerking voor de werkgelegenheid en economie van Nederland”. De VVD-fractie steunt de daarop gebaseerde beleidswijzigingen die in essentie neerkomen op het systematisch bijeenbrengen van aanbod uit Nederland en vraag uit ontwikkelingslanden. Door in ontwikkelingslanden activiteiten te zoeken op terreinen waar Nederland een sterk, concurrerend aanbod heeft en door het Nederlandse aanbod aan te passen aan de vraag in ontwikkelingslanden en dat ook vanuit ontwikkelingssamenwerking te stimuleren. Het gaat dus niet om het met ontwikkelingsgeld steunen van zwakke bedrijven of sectoren, maar om het bijeenbrengen van ontwikkelingsrelevante vraag en aanbod. Hiertoe kan geval per geval stimulerend worden opgetreden.

Verbazingwekkend was de CDA-kritiek op de nota. Woordvoerder Van Dijk kraakte de nota systematisch en keihard af. VVD-woordvoerder Weisglas kon niet nalaten hierover verwondering te uiten en Van Dijk eraan te herinneren dat dit door Minister Schoo gepresenteerde kabinetsbeleid voortkomt uit het Regeerakkoord.

(Voor nadere informatie: drs. F.W. Weisglas, tel. 070-614911, tst. 2933.)

